

[Tang Sørensen]

ling, starter man med at ansøge om endnu en gang at yde henstand til de betrængte landmænd, hvorefter man indleder den egentlige debat om landbrugets spørgsmål.

Jeg kan sige på mit partis vegne, at vi selvfølgelig siger ja til denne henstandsordning, men vi erkender også, at denne henstandsordning ikke løser landbrugets problemer. Det er nu tredje gang, folketinget skal vedtage en henstandsordning, og jeg håber af hele mit hjerte, at det er sidste gang, det bliver nødvendigt at vedtage henstandsordninger. Jeg håber, at vi senere i dag får landbrugets problemer analyseret, således at et fornuftigt flertal i folketinget kan løse landbrugets problemer på en anden måde end den, der her er lagt op til.

Vi skal tilsige boligministeren et hurtigt udvalgsarbejde og et ja til lovforslaget.

Stubbjær Pedersen (CD):

Vi kan naturligvis også tilslutte os lovforslaget, men det faktum, at regeringen nu for tredje gang kommer og beder om folketingets samtykke til en udvidelse af beløbsrammen, er jo noget, som taler sit eget helt tydelige og kedelige sprog.

I bemærkningerne står der, at skønnet over ordningens omfang, altså den tidligere ordning, har vist sig at være for lille, således at der refterer 4.282 ansøgninger. Det er ret fantastisk, at regeringen skal tvinges til en landbrugsdebat af tre oppositionsforslag, en debat, som vi burde have haft i lang tid.

Lad os så alle sammen medvirke til, at vi virkelig får noget frugtbart ud af denne debat og får en løsning, så det bliver sidste gang, vi skal til det.

Olé Vig Jensen (RV):

Jeg kan på det radikale venstres vegne støtte det fremsatte lovforslag. Vi vil sikre, at lovforslaget får en hurtig gang gennem tinget.

Tinning (VS):

Jeg føler mig ret overbevist om, at det ikke bliver sidste gang, vi kommer til at se noget, der ligner dette lovforslag, ikke mindst efter at have læst de forslag på landbrugsområdet, som skal behandles senere på dagen.

Vi kan tilslutte os det her foreliggende lovforslag. Det er alene et spørgsmål om, hvad

landmændene vil gøre i forhold til realkreditinstitutterne, og det involverer ikke på nogen måde statskassen eller giver øgede udgifter eller noget i den stil, så vi støtter det, som vi har gjort det tidligere to gange.

Arne Bjerregaard (KrF):

Ja.

Boligministeren (Erling Olsen):

Jeg vil gerne takke for tilslutningen til dette element i regeringens landbrugspolitik. Jeg skal ikke undlade at nævne, at hvis dette lovforslag går igennem, vil der i kraft af, at de lån, der på denne måde ydes – de 16-årige 6 pct.s lån – optages til kurs 25 i realkreditinstitutternes regnskaber, alene på denne måde være tilført landbruget ½ mia kr.

Jeg takker for tilslutningen til dette element i regeringens landbrugspolitik og håber, at de øvrige elementer vil blive lige så vel modtaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Mette Madsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme.

[Af Grove (KF), Halvgaard (FP) m.fl.].

(Lovforslag nr. L 111. Fremsat 12/2 82).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Lovforslaget, der går ud på, at kravene om, at landbrug skal være væsentligste erhverv, og om, at landbrugsuddannelse skal

[Landbrugsministeren]

udgå af loven, er identisk med et forslag, der blev fremsat af de samme forslagsstillere den 27. oktober 1980. Det tidligere fremsatte lovforslag blev efter behandling i en række møder i landbrugs- og fiskeriudvalget afvist og forkastet med alle stemmer på nær de to forslagsstillende partiers.

Jeg skal henvise til den af landbrugs- og fiskeriudvalget den 18. marts 1981 afgivne betænkning. Det fremgår heraf, at flertallet er af den opfattelse, at dispensationspraksis til enhver tid må fastlægges med hensyntagen til de unge uddannede landmænds etableringsmuligheder, og at de foreslåede ændringer kan medføre et stigende prisniveau for landbrugsejendomme, som yderligere vil vanskeliggøre etableringssituationen for unge danske landmænd.

Det er min opfattelse, at der ikke, siden landbrugs- og fiskeriudvalget afgav sin betænkning i marts 1980, er sket ændringer, som kan begrunde en anden stilling til dette lovforslag, og jeg må også sige, at jeg siden ved møder med landbruget er blevet bestyret i denne opfattelse.

Jeg er derfor ikke positivt indstillet over for lovforslaget.

Lerke (S):

Hvad der gjaldt for det foreliggende lovforslag, da det første gang blev behandlet i folketinget den 14. november 1980, gælder stadig væk. Forslaget betyder, at ikke-landmænd uden videre vil få ret til at købe landbrugsejendomme, og er således et brud med den nuværende lovgivning.

Landbruget er så vigtig en faktor for det danske samfund, at socialdemokratiet ønsker det princip opretholdt, at det er dem, der ønsker at leve af landbruget, at leve af at producere til gavn for sig selv og for samfundet, der skal have forsteret til at købe landbrugsejendomme.

Man kan ved at studere forslaget se, at socialdemokratiet ikke står alene med dette synspunkt. Venstre er således stadig ikke medforslagsstiller til det foreliggende forslag, til trods for at hr. Grove under valgkampen udtrykte forhåbninger om, at også venstre ville se positivt på de konservative tanker om at ophæve hovederhvervskravet og kravet om en særlig uddannelse for dem, der erhverver landbrugsejendomme.

Det danske landbrug er en ressource for samfundet, men det er det naturligvis kun, hvis forsteretten til at udnytte ressourcerne forbeholdes dem, der har de bedste forudsætninger for at udnytte dem, og det har nu engang de, der erhverver deres landbrugsejendom for at oparbejde en produktion, som de kan leve af, og ikke de, for hvem produktionen betyder mindst og de såkaldte herlighedsværdier mest.

Det er svært at se, hvordan det foreliggende lovforslag på nogen måde kan være en hjælp til dansk landbrug, for det kan kun bevirke, at ejendomspriserne fortsat vil finde deres leje ud fra andre kriterier end produktionsmæssige. Og hvem kommer det til at gå ud over? Naturligvis dem, der skal leve af den produktion, som de kan have på ejendommen.

Både loven fra 1973 og den fra 1978 tilstræber at sikre, at dette kan ske. Det er en god og fornuftig lovgivning med en rimelig praksis for dispensationer, og socialdemokratiet ser derfor ingen grund til at fremme det fremsatte forslag, men derimod mange grunde til at afvise det.

Hove Sørensen (SF):

I SF er vi enige i, at likviditeten må forbedres for de landmænd, som har investeret i de senere år, men vi tror ikke på, at en fjernelse af hovederhvervs- og uddannelseskraft vil hjælpe, snarere tværtimod. Jeg føler mig egentlig overbevist om, at vi i det spørgsmål er temmelig enige med brede kredse i landbruget.

I mange år har prisen på en landejendom ligget langt over, hvad produktionen kan bære, og den er blevet handlet i tillid til, at inflationen løbende ville skabe tilstrækkelig friværdi til at låne til dækning af underskuddet. I alle andre virksomhedshandler har prisen været bestemt af, hvor store omkostninger produktionen kunne bære, og af, at den samtidig skulle sikre et rimeligt afkast til køberen. Hvis det havde været de samme mekanismer, som bestemte ejendomspriserne i landbruget, havde vi været fri for mange af de problemer, som en stor del af landmændene står med i dag.

I den sidste halve snes år har gennemsnitslandmanden optaget lån på ca. 16.000 kr. pr. år, der ikke har været til forbedring af

[Hove Sørensen]

produktionen, for de 16.000 kr. er den del af lånoptagelsen, der er gået til forbrug. Det er en af årsagerne til, at landbruget i dag står med en gæld, der er ca. 30 mia kr. større end det, produktionen kan forrente.

Det lovforslag, der nu er fremsat af det konservative folkeparti og fremskridtspartiet, har til formål at øge antallet af potentielle købere og forbedre likviditeten. Det vil utvivlsomt betyde en forøgelse af antallet af købere, og det vil også forbedre likviditeten hos dem, der vil sælge og forlade erhvervet, men ved at skabe en større efterspørgsel vil vi igen sætte gang i prisstigningerne til ubodelig skade for de unge landmænd, der ønsker at etablere sig som selvstændige.

Den ikke-faguddannede landmand, som vil købe landbrug, gør det mange gange, fordi han har lyst til at bo på landet, og fordi han gerne vil eje et stykke jord. Han køber ikke for at få en levevej, han tjener sine penge andre steder og vælger ofte den mindst arbejdskrævende produktion, en produktion, som set ud fra et samfundsmæssigt synspunkt ikke er særlig attraktiv. Men da han ikke køber en levevej, kan han tillade sig at give flere hundrede tusinde kroner mere for ejendommen end den unge landmand, der skal leve af det.

Som sagt er jeg ikke i tvivl om, at gennemføres dette lovforslag, vil vi igen sætte gang i prisstigningerne, og jeg kunne godt få den tanke, at dette forslag måske er forslagsstillernes bedste bud på en løsning af landbrugets problemer, fordi prisstigningerne ville skabe nye friværdier, som kan belånes og give luft et stykke tid. Det er bare ikke det, der er brug for. Der er ikke brug for ny gældsætning, men for en sanering af den gæld, der allerede er alt for stor, og der er brug for at holde priserne på et niveau, som produktionen kan bære, så den danske landmand ikke skal betale jorden flere gange.

Det er ikke flere hobbylandmænd, der er brug for, men at der skabes betingelser for, at unge, dygtige landmænd sættes i stand til at skabe en rentabel produktion til gavn for hele samfundet.

Forslaget her vil trække lige præcis i modsat retning, og det kan SF selvfølgelig ikke have nogen andel i. Den eneste ændring i landbrugsloven, vi kan tænke os, er en ændring til fordel for andelslandbrug. Det er vi

til gengæld overbeviste om vil have en væsentlig mere gavnlig effekt.

Niels Anker Kofoed (V):

Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme kan man selvfølgelig godt have sympati for. Det er givet, at landbrugsloven, således som den er, har mange uhensigtsmæssige virkninger. Jeg tror imidlertid ikke, at det nu er det rette tidspunkt til at ændre landbrugsloven. Det, der er den vigtigste politiske opgave i øjeblikket, er at få balance mellem udgifter og indtægter. Det var, som SF's ordfører sagde: det, det drejer sig om for landbruget, er at få gælden væk, således at ejendommene kan bære sig selv, og det mener jeg ikke de lovændringer, der her er foreslået, sikrer.

Men jeg skal tilsige venstres positive behandling af lovforslaget i udvalget, for det kan godt være, vi kan lave nogle mindre ændringer nu. Ellers tror jeg, at når vi får styr på de andre økonomiske forhold, må det være en opgave at tage landbrugsloven op til revision, for da vi lavede landbrugsloven i 1978, var det ud fra forudsætninger, som har ændret sig totalt siden.

Formålet med landbrugsloven var jo, at man skulle tilskynde til sammenlægning til bæredygtige enheder, og samtidig skulle man hindre prisstigninger på landbrugsejendomme. Det første formål tror jeg nok den har været med til at opnå. Man har fået flere sammenlægninger. Med hensyn til det andet formål, nemlig at man skulle undgå prisstigninger på landbrugsejendomme, slog landbrugsloven totalt fejl; den forhindrede ikke prisstigninger på landbrugsejendommene.

Jeg vil tilsige en velvillig behandling i udvalget, men ellers opfordre til, at vi koncentrerer os om det væsentlige, og det er, at der kommer balance mellem udgifter og indtægter inden for landbrugssektoren. Det er vores første opgave.

Halvgaard (FP):

Partier her i folketinget har med mellemrum forsøgt at ændre landbrugsloven på en sådan måde, at landbrugserhvervet fritages for det utal af urimelige restriktioner, som det i tidens løb er blevet pålagt.

Hovederhvervskravet og uddannelseskravet som betingelser for køb af en landbrugs-

[Halvgaard]

ejendom burde aldrig have været gennemført. Det er ordninger, der strider imod princippet om landbruget som et frit erhverv, og de virker samtidig hæmmende på landbrugsgets udfoldelsesmuligheder.

Disse restriktioner og bopælspligten har bevirket, at et stort antal landbrugsejendomme af mellemstørrelsen simpelt hen er usælgelige i dag. På nært hold har jeg et eksempel på landbrugslovens uheldige virkninger. Det drejer sig om en naboejendom på 40 tdr. land, som nu har været til salg i over et år. Skønt den tilbydes til en pris langt under ejendomsværdien, har der ikke været købere.

Det er sørgeligt, at landmænd, som har knoklet et helt liv igennem for en minimumsløn, nu er blevet stavnsbundne på grund af urimelige restriktioner og i givet fald må afhænde deres ejendomme med tab. Disse restriktioner ønsker man gennem dette lovforslag at afskaffe, og jeg håber, at der kan blive flertal for at vedtage lovforslaget.

Stubkjær Pedersen (CD):

Jeg er enig med hr. Halvgaard i, at vi fortsat skal have landbruget som et frit erhverv. Ud fra den betragtning kan vi ikke tilslutte os det foreliggende lovforslag. Jeg mener, det skal tilstræbes at gøre landbruget til et lønende erhverv og ikke et spekulationsobjekt. Det mener vi at det fremsatte forslag meget nemt vil kunne føre til.

Det, man vil fra forslagsstillernes side, er at fjerne hovederhvervskravet og uddannelseskriteriet, dvs. det grønne bevis. Det er helt forkert, når forslagsstillerne mener, at landbruget mangler investeringskapital på grund af landbrugsloven. Vi mener ikke, at landbruget skal have kapital tilført fra private personer uden for landbruget.

Disse betragtninger betyder ikke, at vi ikke vil være med til at ændre landbrugsloven. Vi mener nok, at der kan være grund til at kigge på landbrugsloven. I det beslutningsforslag fra de radikale, som vi skal have til behandling senere på dagen, er der nogle ting, vi meget gerne vil kigge på. Vi vil f. eks. godt kigge på beløbet 67.000 kr. som det, der højst må tjenes ved siden af landbruget, for at der kan være tale om hovederhverv. Det skal måske sættes op.

Vi vil også godt være med til at diskutere eventuelle alternative ejerforhold i landbru-

get. Vi skal nok passe på, at der ikke ligesom går en klap ned, så snart vi begynder at tale om ejerforhold, for det er vel så som så med selvejet i dansk landbrug; hvis man har en gældsprocent på 110, har man måske minus 10 pct. selveje.

Vi vil tilsige lovforslaget en positiv behandling.

Larsen-Ledet (RV):

Jeg vil gerne på det radikale venstres vegne sige, at vi ikke kan gå ind for forslaget om at fjerne uddannelses- og hovederhvervskravene. Vi kan derimod gå ind for en lempelse af disse krav, og vi har selv fremsat forslag herom den 24. februar i år.

Vi er absolut modstandere af at fjerne bopælskravet, men vi vil gerne drøfte både uddannelses- og hovederhvervskravene i udvalget for at se, om der er mulighed for, at vi kan finde frem til en lempelse.

Tinning (VS):

Vi kan ikke tilsige en positiv udvalgsbehandling, som det hedder, medmindre positiv udvalgsbehandling bare består i at være med en gang imellem. Vi kan heller ikke tilsige støtte til lovforslaget.

Jeg synes, der er noget overraskende i, at man stadig væk kan høre, at landbruget skal være et frit erhverv, og at vi ikke kan tillade noget, der strider imod landbruget som et frit erhverv. Landbruget er ikke et frit erhverv og har ikke været det i årtier. Tænk bare på de restriktioner, som følger af EF-medlemskabet, tænk på landmandens daglige tilværelse som prioritetsbestyrer for kreditforeninger og grovvarereselskaber! Det er jo realiteten. For min skyld kan man godt snakke om landbruget som et frit erhverv, men enhver snak om, at det skulle have noget med virkeligheden at gøre, forekommer temmelig verdensfjern.

Ud over det er det rigtigt, at hvis man foretog de ændringer, som her er foreslået, ville det medføre et stigende prisniveau.

Jeg skal i øvrigt sige om det, at vores modstand imod at foretage disse ændringer ikke så meget skyldes, at man har nogle dispensationsmuligheder, som man kan bruge til at regulere med. Det er en modstand, som er af lidt mere principiel art. Det handler om, at den landbrugsjord, vi har - både i Dan-

[Tinning]

mark og globalt – er begrænset, og det må betyde, at den landbrugsjord skal ejes og dyrkes af nogle, der er uddannet til det. Den skal kort sagt behandles ordentligt og behandles af folk, som har forstand på det. Derfor kan man ikke uden videre frafalde eller lempe uddannelseskravene. Senere skal vi diskutere landbrugsuddannelsen, der kan gøres bedre, men det kan vente en time eller to.

Jeg vil stille landbrugsministeren et spørgsmål om bopælspligten, som jeg mener er delvis gennemhullet. Der bliver givet en række dispensationer, som ser bort fra bopælspligten. Hvad er regeringens holdning til på lignende måde via dispensationer at gennemhulle eller undergrave – hvad man nu vil kalde det – både uddannelseskravet og hovederhvervskravet?

Sådan en udvikling, som altså kommer til at foregå ad dispensationsvejen, ad bemyndigelsesvejen, er vi principielt modstandere af, og vi vil godt høre, om det er regeringens holdning, at det kan man bare gøre stille og roligt. Så mener vi i hvert fald, der kunne være grund til at se på, om man kunne få ændret landbrugsloven på det punkt, så at principperne bliver fastholdt og der bliver lagt strammere retningslinjer for, hvornår man kan dispensere, og hvornår man ikke kan.

Arne Bjerregaard (KrF):

Vi erkender, at der kan være brug for visse ændringer i landbrugsloven, og dem er vi villige til at se på i et gennemgribende arbejde i udvalget, men vi mener ikke, der er brug for større ændringer.

Lad mig til indledning spørge hr. Niels Anker Kofoed, om jeg forstod det ret, når hr. Niels Anker Kofoed påstod, at landbrugsloven ikke havde haft nogen indflydelse på prisstigningen på landbrugsejendomme. Jeg synes netop, den situation, vi er i, tyder på, at landbrugsloven har haft medindflydelse på prisstigningerne, og derfor skulle vi have haft landbrugsloven langt tidligere, end vi fik den.

Når man så vender det om og siger, at man vil klare problemerne ved at lade andre komme ind i landbruget, for så kan vi igen få prisstigninger på landbrugsejendommene, og derved kan vi redde situationen for de

mennesker, der er kommet økonomisk i klemme, så mener jeg, vi gør dansk landbrug og samfundet en bjørnetjeneste i fremtiden, for der er ikke brug for i landbruget at få kapitalinteresser udefra til at sætte sig på vore landbrugsejendomme.

Det er i alt fald ikke noget, kristeligt folkeparti er interesseret i. Vi har sagt altid – og det står vi fast på – at landbrug er for landmænd og ikke for kapitalinteresser uden for landbruget, og det vil vi stadig væk værne om i landbrugslovgivningen. At der så altid i en lovgivning vil være brug for justeringer, fordi der vil være opstået urimeligheder, det er en anden side af sagen, og det vil vi selvfølgelig se på.

Alt i alt må vi sige, at vi ikke ønsker at være med til at åbne sluserne, så kapitalstærke uden for landbruget kan erhverve landbrugsejendomme.

Grove (KF):

Jeg vil gerne først sige tak til de ordførere, der på mere eller mindre kontant måde siger, at vi må have set på landbrugsloven. Jeg vil ikke sige, at der var mange, der lagde vægten på lige de to ting, vi har taget frem, men alle erkender efterhånden, at det kan være nødvendigt at se på landbrugsloven, og det er jeg i hvert fald glad for.

Det er egentlig et spørgsmål, hvor meget landbrugsloven virker på dette område. Man har som hovedanke sagt, at der vil komme kolossale prisstigninger, hvis man fjerner hovederhvervs- og uddannelseskravene.

Dertil vil jeg sige, at i 1980 blev der givet ca. 1.000 dispensationer. I 1981 er der 2.000 dispensationsansøgninger, og af dem er godt 90 pct. blevet efterkommet. Det vil sige, at man i allerhøjeste grad sælger uden om landbrugsloven. Det må også påvirke prisstigningerne. Der bliver jo solgt, enten det er i fri handel eller efter dispensation af landbrugsministeren. Det er ved at være sådan, at det store flertal af landbrugshandler her i Danmark foregår på dispensationer, og det kan i hvert fald nok fortælle os, at den lov, der er vedtaget, fungerer ikke rigtigt. Det medfører også et kolossalt stort bureaukрати. Det er dyrt, det koster meget i administration, og jeg vil ikke tro, at de sidste 10 pct., der bliver sagt nej til, totalt vil ødelægge priserne for dansk landbrugs ejendomme, bare fordi de

[Grove]

bliver givet fri også – det er jo kun 10 pct., det drejer sig om – ved, at man ændrer på de to ting. Det er i store træk uddannelseskra- vet og hovederhvervskravet, der bliver dispensere- ret fra.

Jeg vil spørge alle dem, der siger nej: hvordan skal vi så få generationsskiftet til at fungere? Det er sådan i dag, at vi har 115.000 landbrugsejendomme, og dem er der kun 1.100–1.200 unge landmænd der bliver uddannet til at overtage. Gennemsnitsalderen er meget høj for landmænd i dag, vel over 55 år, så vi skal forudse et meget stort udbud af ejendomme i de kommende år. Vil man have ødegårde? Er det det, man fastholder? Eller hvor vil man få de uddannede landmænd fra? Vil man have dem lagt sammen i kæmpe- store enheder for at få generationsskiftet til at fungere? Er det det, man ønsker? Vil man ødelægge landsbysamfundet? Er det det, man er ude efter? Der er jo mange spørgs- mål her.

Man kan let sige nej til dette lovforslag, men så længe man ikke har anvist anden udvej til at få det generationsskifte, der skal ske, mener jeg egentligt, man siger nej på en meget kortsigtet måde.

Mon vi ikke også har fået mange nye tan- ker og ideer fra folk, der er kommet udefra uden en landbrugsuddannelse? Vi kender f.eks. SPF-tankerne (SPF: specifik patogen- fri). Hvem indførte dem her i Danmark? Var det ikke tanker, der kom udefra, og som blev prøvet af ikke-uddannede landmænd? Jeg tror, at vi på mange områder kunne få nyt- tænkning ind ved at få ikke-uddannede land- mænd i landbruget. Der er den forskel fra før i tiden, at vi kræver, de skal bo på ejen- dommen, de skal deltage i driften, de er med i det, og det betyder kolossalt meget. Jeg tror såmænd ikke, at de, der kommer udefra og vil købe en landbrugsejendom, er så tåbelige, at de vil give tre eller fire gange så meget som det, landbrugsejendommen er værd. Med den økonomiske politik, socialdemokra- tiet har ført her i landet, er der såmænd slet ingen, der har råd til det længere.

Der er også kommet noget andet ind. Ban- ker og sparekasser, DLR og kreditforeninger har efterhånden lært, at når der skal købes landbrugsejendomme, skal der lægges et bud- get, så at det hænger fornuftigt sammen. Det er en ny ting, der er kommet ind. Det er vel det eneste gode, vi kan sige om den land-

brugskrise, vi har: den har fået den tanke- gang ind, og det er ikke noget, der bliver sluppet igen; det skal banker og sparekasser og kreditinstitutioner nok holde fast ved.

Jeg har her nævnt en række synspunkter, som de ikke har taget højde for, der umid- delbart siger nej til en ændring. Samtidig vil jeg takke for, at man har tilkendegivet, at man vil deltage i udvalgsarbejdet. Så kan vi få besvaret nogle flere spørgsmål og få belyst bl.a., hvorledes landbrugsministeren vil sørge for, at der sker et fornuftigt generationsskifte i dansk landbrug.

(Kort bemærkning).

Stubkjær Pedersen (CD):

Jeg forstår virkelig ikke, at hr. Grove vil klare generationsskiftet ved at presse priserne på landbrugsejendommene op. For mig at se giver det et større problem for generations- skiftet. Jeg synes, det gode, der er kommet ud af den krise, landbruget har haft – hvis man skal finde noget godt – er, at de land- mænd, der i dag køber ejendomme, kan få dem til en sådan pris, at de, hvis folketinget i øvrigt skaber rimelige vilkår for landmænde- ne, kan forrente ejendommene – i modsæt- ning til dem, der købte ejendom for 3–4 år siden.

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Jeg vil takke langt hovedparten af ordfø- rerne for afvisning af lovforslaget og tilslut- ning til regeringens holdning til denne sag. Jeg har bemærket, at det, der hedder firklø- veret, har en vidt forskellig holdning til det- te. Jeg må indrømme, at jeg er mest enig med hr. Stubkjær Pedersen, der, synes jeg, ser meget fornuftigt på disse ting.

Med hensyn til det, hr. Niels Anker Kofoed sagde, må jeg sige, at det kom totalt overraskende for mig, at hr. Niels Anker Ko- foed påstår, at landbrugsloven ingen virknin- ger har haft med hensyn til priserne på land- brugsejendomme. Vi har aldrig haft højere priser på landbrugsejendomme end i det hal- ve år, hvor vi behandlede og vedtog den lov, og lige siden er priserne faldet.

De er nok faldet af andre grunde end lo- ven alene, men jeg vil gerne spørge hr. Niels Anker Kofoed – som siger, at loven ikke har haft den virkning, hr. Niels Anker Kofoed sagde den skulle have, nemlig at sænke pri-

[Landbrugsministeren]

serne – om priserne så ikke er blevet sænket nok, siden hr. Niels Anker Kofoed ikke kunne erklære, at dette formål med loven var blevet opfyldt. Jeg mener simpelt hen, det var nogle helt forkerte og vildledende oplysninger, hr. Niels Anker Kofoed kom med. Priserne på landbrugsejendomme har aldrig været højere, end de var i andet halvår af 1978, da denne lov blev vedtaget, og der har været et fald lige siden.

Formålet med loven var primært at sikre de landmænd, der uddannede sig og ønskede at leve af landbrug, forsterket til at købe landbrug. Det er det formål, vi ønsker at holde fast i, og det er det formål, der bliver administreret efter. Men når der så i øjeblikket er et meget, meget større udbud af ejendomme, end der er købere til, er der ingen grund til at holde slet så stram en administration, som der ville have været i den omvendte situation, som vi stod i i 1978.

Jeg vil sige til hr. Tinning, at det er ikke med den dispensationspraksis, der føres, under nogen omstændigheder meningen at udhule det, der var formålet med loven. Det bliver til fulde tilgodeset.

Jeg vil sige til hr. Grove, at jeg selvfølgelig gerne så, at der blev uddannet flere landmænd, og at jeg også gerne vil arbejde for, at der kommer flere landmænd, men det er ikke sådan, at de erhvervsbetingelser, der er, udelukkende knytter sig til, om man har fået det grønne bevis. Der er faktisk, tror jeg, syv forskellige måder, man kan opfylde uddannelseskriteriet for at købe en landbrugsejendom på, og under generationsskifte ved familiehandler er der ikke noget krav om det, så derfor er det at forenkle problemstillingen at sige: hvor mange går der rent faktisk ud fra landbrugsskolerne, og hvor mange landbrugsejendomme bliver der omsat?

I øvrigt er alle 115.000 landbrugsejendomme ikke lige relevante set fra et landbrugsministerielt synspunkt. Nogle er meget små og er fastholdt som landbrugsejendomme af andre grunde end produktionsgrunde. Det er ca. 50.000 ejendomme, der virkelig bærer den animalske produktion herhjemme, og det er afgørende vigtigt for Danmark, at vi skaffer unge med uddannelse til at overtage de ejendomme. Det vil jeg gerne erklære mig enig med hr. Grove i.

(Kort bemærkning).

Grove (KF):

Hr. Stubkjær Pedersen siger, at disse ændringer vil presse priserne op. Det tror jeg ikke de vil, ikke væsentligt, ikke sådan at det får nogen som helst betydning. Jeg tror, at det, hr. Stubkjær Pedersen vil komme til at opleve, hvis vi ikke ændrer landbrugsloven, er, at der kommer til at stå landbrugsejendomme øde. Der er ikke købere til dem. Så kan landbrugsministeren sige, så meget han har lyst, at der er mange dispensationsmuligheder. Det er rigtigt. Men spørgsmålet er: skal vi lade ministeren sidde og bestemme, hvordan der skal handles i dette land, eller skal vi have en passende lovgivning? Jeg har ikke forstået, at CD normalt er stærk tilhænger af, at det er ministrene, der skal administrere efter en lov, der ikke klart siger, hvorledes den skal bruges. Bemyndigelseslove er vel ikke jeres kærlighed, men det er det, der bruges i øjeblikket i allerhøjeste grad. Over halvdelen af handlerne sker efterhånden igennem dispensationer, og det vil blive endnu mere udpræget i de kommende år, hvis vi ikke ændrer det. Det vil blive meget, meget mere udpræget. Der kommer mange flere landbrug, der skal sælges i de kommende år. Vi kan blot se på den højere gennemsnitsalder, der er blandt de nuværende landmænd.

Jeg spørger: hvordan skal vi så få ejendommene omsat? Skal de stå øde? Skal de nedlægges? Eller hvad vil man?

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Lad mig sige til hr. Grove, at det er klart, at i en såkaldt depressionsperiode, som vi er inde i i øjeblikket, vil omsætningen af landbrugsejendomme nærme sig nul. Det er da givet, at der er ikke ret mange, der ønsker at indskibe sig i landbrugs erhvervet i den situation, vi har i øjeblikket, men vi håber da på, at vi får gennemført en lovgivning, der igen vil fremme interessen hos dem, der har uddannelsen til og muligheden for at drive erhverv, i stedet for bare at opretholde interessen hos kapital uden for erhvervet.

Niels Anker Kofoed (V):

Jeg skal ikke forlænge debatten, men jeg vil med hensyn til lovens indflydelse på pristigninger på landbrugsejendomme sige til

[Niels Anker Kofoed]

landbrugsministeren: han skal bare læse statistikken rigtigt. Det er klart, at landbrugsejendommene steg i pris i sidste halvår af 1978. Og hvilke ejendomsstørrelser var det, der steg i pris? Det var dem, der ellers havde være i nogenlunde fri handel, dem, der lå under den grænse, vi havde i 1973-loven. Da lovgivningen var vedtaget, vidste man, at de landbrugsejendomme kunne man ikke købe, så hvis ministeren ser efter i statistikken, kan han se en vældig prisstigning på de ejendomme i 1978. Men hvis man så tager statistikken for de kommende år, så følger prisstigningerne på landbrugsejendomme nøjagtigt lønkurven, og det beviser, at denne lov ikke har haft nogen effekt, som det var meningen. Men ellers kan vi diskutere det i udvalget. Jeg synes, vi nu skal have den rigtige debat om landbrugets forhold.

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

I anledning af hr. Niels Anker Kofoeds oplysninger, der ikke er uinteressante, skal jeg oplyse, at indekset for landbrugsejendomme i størrelsen 15 til 60 ha i 1977 var ca. 108, at det i andet halvår 1978 var 145, og at det i andet halvår 1980 var omkring 120. Så jeg tror ikke, hr. Niels Anker Kofoeds tal var helt rigtige.

(Kort bemærkning).

Niels Anker Kofoed (V):

Jeg synes, ministeren skal tage det samme udgangspunkt som jeg. Jeg snakkede om ejendommene under 15 ha.

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Jeg vil gøre opmærksom på, at tager man alle landbrugsejendomme under ét, er tallene endnu mere markante.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Mette Madsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om en dynamisk landbrugspolitik.

[Af Niels Anker Kofoed (V), Grove (KF), Arne Melchior (CD) og Arne Bjerregaard (KrF) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 18. Fremsat 2/2 82).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 5 og 6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om en langsigtet og sammenhængende finansieringsreform for jordbrugerhvervet.

[Af Ole Vig Jensen (RV) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 35. Fremsat 24/2 82).

6) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedrede vilkår for landbruget.

[Af Tang Sørensen (FP) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 36. Fremsat 24/2 82).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Dansk landbrug har været og store dele er stadig i vanskeligheder, men tallene fra jordbrugsøkonomisk institut viser, at udviklingen er vendt, og at det nu går den rigtige vej. Bytteforholdet er forbedret, og de iværksatte støtteordninger virker. Det betyder en rentelættelse på ca. 1 mia kr. om året i 3 år. Det skal ses i forhold til, at landbrugets samlede rentebyrde er på ca. 7,7 mia kr.

I 1980-81 var den gennemsnitlige familieindkomst ca. 65.000 kr. for alle brug og ca. 55.000 kr. for heltidsbrugene. Det var lavpunktet, der blev nået i dette regnskabsår. Ifølge jordbrugsøkonomisk institut vil de forbedrede prisforhold medføre en stigning på